

Anmeldelser og litteraturnyt

ved forskningsstipendiat, mag. art. Svend Aage Andersen, kandidatstipendiat, lic. theol. Carsten Bach-Nielsen, universitetslektor, cand. mag. Anders Bøgh, lektor, cand. phil. Christa Lykke Christensen, forskningsstipendiat, ph. d. Hilda Rømer Christensen, docent, dr. phil. Erik Christiansen, arkivar, dr. phil. Ole Degn, fhv. rigsarkivar, dr. phil. Vagn Dybdahl, arkivar, dr. phil. Jørgen Fink, arkivar, cand. mag. Ib Gejl, førstebibliotekar, ph. d. Grethe Jacobsen, forskningsstipendiat, lic. phil. Leon Jespersen, arkivar, cand. mag. Erik Korr Johansen, cand. mag. Birgitte Langkilde, universitetslektor, fil. dr. Michael Linton, cand. phil. Rikke Malmros, professor, dr. phil. Henning Poulsen, docent, mag. art. Else Roesdahl, arkivar, cand. mag. Henrik Vedel-Smith.

OLDTID OG MIDDELALDER

Philip Pulsiano, Kirsten Wolf et al.: *Medieval Scandinavia. An Encyclopedia*. (Garland Publishing, 1993).

Når man har bidraget (omend blot med tre små artikler) til en bibeltyk publikation, er man strengt taget inhabil som anmelder. Men når man på den anden side ikke har økonomiske interesser i bogens salg, må det være tilladt at give en slags brugervejledning til dette etbinds leksikon. For os danske er »Skandinavien« vel kun tre lande, og først den videre definition »Norden« medindbefatter Finland, Færøerne og Island. For et amerikansk publikum forholder det sig åbenbart anderledes: »Medieval Scandinavia« består først og fremmest af Island og den norrøne litteratur, og i tid omfatter middelalderen fornemmelig vikingetiden. Kun omkring en fjerdedel af opslagsordene behandler emner uden for den »oldnordiske« tryllekreds. Det betyder, at senmiddelalderens samfundsforhold bliver stedmoderligt behandlet (selvom der er rimelige over-

sigtsartikler om hvert enkelt lands historie og for eksempel gode, indholdsrige artikler af Benedictow om *Demography*, *Family Structure* og *Plague*). I kunsthistorien behandles kalkmalerierne og *Wood-carving* (med otte sider illustrationer af allehånde drageslyng), men ikke den egentlige skulptur, hverken jydsk granit, gotlandsk sandsten, gyldne altre, Claus Berg eller Håken Gulleon. Værkets litteraturhistoriske anlæg giver os gode artikler, ikke blot om Saxo og de kortere historieværker, men også om vore mindre kendte latinske filosoffer, Boethius, Johannes og Martinus *de Dacia*, tilligemed fyldige artikler om *Ballads* og *Chronicles*, *Rhymed* fra alle relevante nordiske områder. For den almindelige middelalderhistoriker erstatter denne bog ikke Kulturhistorisk Leksikon for Nordisk Middelalder, selvom artiklerne er en god generation yngre. For den, der har interesser i den norrøne litteratur, må værket derimod siges at være *Bogen*: Den indeholder flere længere artikler om norrøne

emner end KLNK. Man skal være betydeligt bedre kvalificeret i den norrøne litteratur end nærværende anmelder for at kende eventuelle savn og mangler blandt opslagsordene. Og hver artikel følges af en udførlig, selvstændig bibliografi (hvor KLNK oftest blot henviser til andre bibliografier). Disse bibliografier er blandt redaktionens hovedfortjenester. Artiklerne er skrevet af en meget bred kreds af bidragydere, som praktisk præsenteres med deres bidrag forrest i bindet. Som i KLNK må hver enkelt artikels kvalitet afhænge af sin forfatter. Det vil derfor være en uvurderlig fordel for læseren at have lejlighed til at sammenholde den nye viden i dette værk med den gamle visdom i Kulturhistorisk Leksikon. Skulle en kreds af nordiske historikere have påtaget sig at skrive et internationalt tilgængeligt opslagsværk om Norden i middelalderen, ville resultatet være blevet en væsentligt anderledes disponeret bog. Til gengæld er det usikkert, om den ville have fundet en målgruppe i udlandet. Garland Publishing's Encyclopedia henvender sig til et etableret internationalt miljø af forskere i norrøn litteratur, hvor den må antages at udfylde en betydelig mission: den bør være den første bog, man køber efter grammatikken, og vil kunne slides gennem mange forskerår. I selve Norden vil de fleste historikere kunne undvære at eje den selv, men den burde stå på læsesale og forskningsbiblioteker som opdatering (inden for sin litterært betonedt emnekreds) af Kulturhistorisk Leksikon for Nordisk Middelalder.

Rikke Malmros

Thomas Hill: *Könige, Fürsten und Klöster. Studien zu den dänischen Klostergründungen des 12. Jahrhunderts.* (Kieler Werkstücke, Reihe A Bd. 4, Peter Lang, 1992). 392 s.

Dansk middelalderhistorie har (heldigvis) også mange interesserede og kompetente dyrkere udenfor landets grænser – og der kommer nye til. Den bog, som her skal omtales, er en »Dissertation« fra universitetet i Kiel. Imidlertid synes det at være vanskeligt at skaffe økonomisk støtte til slige sysler i det tyske. I hvert fald har Thomas Hills forældre og bedstefader bekostet bogens trykning, og det er der al mulig grund til at takke dem for.

Bogen opfatter sig som en afløser for/opdatering af Hal Kochs bekendte studier over klostrenes placering i samfundet. Som Hal Koch og så megen anden middelalderkirkehistorie holder den sig overvejende til organisatoriske og politiske forhold – »politischer Religiosität« som forfatteren med et lån fra Friedrich Heer kalder det. Den vej, forfatteren følger, er den for så megen dansk middelalderhistorie frugtbar at gå over den nyere udenlandske forsknings resultater for at se, hvor langt disse giver mening til det danske materiale. Og det gør de i høj grad!

Thomas Hill når frem til, at de danske klostre – sammen med især bispestolene – frem til ca. 1250 indgår i noget, man tendentielt/idealtypisk kan kalde en rigskirke efter frankisk/tysk mønster. Til gengæld for gaver og privilegier er klostrene forpligtet til at yde kongemagten gæsteri, rådgivning og andre materielle ydelser, ligesom kongemagten har betydelig indflydelse på klostrenes indre forhold, især naturligvis i kongeligt funderede klostre. Derudover når han frem til, at de i bogen behandlede klostre kan betegnes som »Hausklöster« (husklostre(!)); dvs. de spiller en stor rolle som begravelsessteder, bedesteder, mindesteder, anbringelses- og uddannelsessteder samt opholdssteder for stifterne og deres familie, efterkommere eller efterfølgere, som også har en betydelig indflydelse på disse klostres indre